

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

**Naturbetinget
livskvalitet på
Frønsvollen**

INNKALLING TIL ÅRSMØTET 24. MARS – SE SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Naturbetinget livskvalitet

Dette skal være løsenet for Naturmangfoldåret 2010 – og alt vi driver med. Livskvalitet for alle arter, fra den lille tordivel og smørblomst til mennesket. Også mennesket. Snart har våre likesinnede forgjengere og vi jobbet for dette i hundre år – om vi kalte oss Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge, Østlandske Naturvernforening eller NOA. Mens andre har sovet i de hundrede år. Det bør vi gjøre noe med.

Ikke til forkleinelse for andre fylkeslag, men det er i Oslo og Akershus at de land- og vannbaserte forurenningene og miljøforringelsene er mest akutte over tid. Vi i NOA synes det er en for skjev fordeling av ressursene mellom NNV og NOA og har tatt det opp i all fordragelighet. Med åpent vesir har NOA lagt frem verneforslag for eventyrskog etter markaloven. Det haster med vern – vår ærede motpart leser forslagene som Faen leser bibelen. På Øksje-

vallsbrenna har hogstmaskinene allerede vært.

Øyene i indre Oslofjord er et kapittel for seg. På mange av dem er det store og populære friområder med betydelige naturverninteresser, samtidig oppnår småhyttene på øyene fantasipriser oppimot fire millioner per dags dato. I det ligger det et sterkt krysspress. Dette har ikke byråden tatt innover seg. Men vi har og har hatt fremsynte politikere før i tiden også – i 1823 bestemte regjeringen at en rekke av øyene i indre Oslofjord skulle unnatas for salg, og det av hensyn til offentlighetens disposisjonsrett. Dagens utvidelser av hyttene, påbygg, terrasser, verandaer, brygger og ikke minst vann og kloakk, vil gradvis desimere friområdene. Vi har konsultert ekspertisen i en betent sak.

Slaget om all mulig skileik i Tryvannsåsen er ennå ikke tapt. NOA bringer inn servituttene i Thomas

Heftyes gave.

På Bygdøy har NOA hatt suksess med sitt verneforslag, selv om slaget om rideskolen kan gå gal vei.

Enn om vi betalte det hele?

Under alt naturvernarbeid ligger vel nå at vi alle er lettere fortvilet over klimamøtet i København. Selv om forståelsen ble utdypet, strandet det hele på hvem som skulle betale. Etter krigen svelget et nølende fattig-Norge stoltheten og tok imot amerikansk Marshall-hjelp. Nå er vi og mange andre i-land rike i varierende grad. Men ennå viktigere – blokken av i-land har sin velstand langt på vei fra ressurser, arbeidskraft og marked i u-land. Nå kunne det være vår tur til å betale tilbake – gjerne på betingelse av kontroll (som Kina ennå nekter).

Noen er optimistiske for menneskehetens fremtid – "Menneskeheten er bare kommet i slyngelalderen ennå," sa Arne Næss. En type Mars-hall-hjelp fra de rikere landene kunne være steget over i voksen alder.

Frithjof Funder, redaktør

Innhold

- Nytt fra Vøienvolden
- NOA snart hundre år
- Naturmangfoldåret 2010
- Back to basic
- Naturmangfoldåret og NOA
- Verneforslag etter markaloven
- Slaget om skogene
- Bygdøy – verneforslaget får gjennomslag
- Tryvannstårnet og Heftyes testamente
- Øyene i fjorden – truede friområder
- Tryvannsgrana
- NOAs utfordringer i Osloregionen
- Sett og saket
- Jørgen Stubbesitter
- Bokspalten

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon 22 38 35 20 noa@noa.no www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekel, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no
Redaksjonen avsluttet 16. februar 2010.

Forsidebildet viser en blid besøkende på Frønsvolden.
Foto: Frithjof Funder

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2010

All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel.
Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: IT Grafisk Opplag: 5.100

Dette skjer i NOA

Under denne vignetten vil vi orientere om arrangementer, møter, turer, fester etc i NOA i perioden som etterfølger utgivelsen av Grevlingen. På sikt er det et mål å få med alle arrangementer av interesse, både i NOAs og lokallagenes regi, men også andres arrangementer. Vi håper at det etter hvert skal bli et godt tilbud til alle medlemmer som måtte ønske å være aktive i foreningen. Utfyllende informasjon på www.noa.no

**NY TELEFONTID PÅ
NOA-KONTORET:
Mandag til torsdag,
kl 10.00 til 13.00.**

Vi takker Laila Holmen for hennes innsats på kontoret når hun nå har sluttet. Samtidig ønsker vi Catrine Curle hjertelig velkommen i denne jobben.

Kommende arrangementer i 1. halvår 2010

Mars

- 14.3. Skitur i Trillemarka-Rollagsfjell. Få en smakebit av Norges største naturreservat. Påmelding til NOA-kontoret. Meld fra om du disponerer bil.
- 17.3. Onsdagsforum. Tema: Biologisk mangfold i kommunene. Vøienvolden kl 19.00.
- 18.3. Møte i Markagrappa kl 18.00. Bevaring av eventyrskogene, regulering av skogbruket i Marka, kulturminnevern, aktuelle utbyggingssaker. Organisering av prosjekter.
- 24.3. NOAs årsmøte. Konferanselokalet i Grensen 9B, 6. etasje kl 18.30. Årsmøteforedrag: Naturen i byen. Professor Kine Halvorsen Thorén, UMB.

April

- 14.4. Styremøte i NOA.
- 14.4. Onsdagsforum. Tema: Utbygging og opprusting av T-banen. Vøienvolden kl 19.00.
- 21.4. Møte i Markagrappa kl 18.00. Bevaring av eventyrskogene, regulering av skogbruket i Marka, kulturminnevern, aktuelle utbyggingssaker. Organisering av sommerens feltarbeid.
- 25.4. Vårdugnad på Frønsvollen. Maling, vedhogst, montering av flaggermuskasse, kulturlandskapstiltak

Mai

- 5.5. Styremøte i NOA.
- 21.5. Møte i Markagrappa. Oppfølging/rapportering av felt- og prosjektarbeid.
- 26.5. Onsdagsforum. Tema: Bevaring av naturmangfold – hva er de største utfordringene? Professor Sigmund Hågvar, UMB. Vøienvolden kl 19.00.
- 29.5. Dagsseminar om bruk av naturmangfoldloven og miljøinformasjonsloven.
- 30.5. "Sidesprang" ved Store Åklungen, fra kl 12.00. Vi tilbyr publikum en annerledes opplevelse i eventyrskogene på veien hjem.

Juni

- 6.6. Sommeråpning på Frønsvollen. Dyrene kommer på beite, foredrag om birøkt.
- 9.6. Styremøte i NOA.
- 9.6. Onsdagsforum Frønsvollen kl 18.30, professor Jørgen Randers.
- 17.6. Sommerfest på Frønsvollen. Ta med grillmat og drikke og nyt den lyse sommernatten på tunet på Frønsvollen, i lag med hyggelige og inspirerende naturvernere.
- 30.6. Møte i samferdselsgruppa, NNVs lokaler i Grensen 9B kl 17.30.

NOA snart hundre år – hvordan skal vi markere det?

Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge, som vi het den gang, ble stiftet den 29. april 1914, som den første i landet. Andre fulgte hakk i hel og landsforeningen kom mer enn to år senere.

Det er med andre ord noe over fire år til hundreårsdagen. Og tiden går fort. Vi bør derfor allerede nå så smått begynne å tenke gjennom hvordan vi skal markere dagen. Styret vil derfor gjerne fra Grevlingens lesere få innspill til markeringer. Skal vi lage bok? Eller film/dvd? Eller burde vi ha en ambisjon om å skaffe oss vårt eget hus eventuelt sammen med andre? Skal vi ha en utstilling? En markering på selve dagen? Hva skal – bør – ambisjonsnivået være?

Kan du bidra? I tilfelle med hva? Burde vi nedsette en eller flere jubileumskomiteer allerede nå? I tilfelle hvilke?

Styret vil sette pris på om leserne engasjerer seg i dette. Alle forslag mottas med takk.

Knut Frigaard

Naturmangfoldåret 2010

av Sigmund Hågvar, UMB

Johannesburg 2002: Redd klodens mangfold innen 2010

Ti år etter Rio-konvensjonen om bevaring av biologisk mangfold møttes verdens ledere i Johannesburg i 2002. Man ble enige om å "reduere betydelig" tapet av arter og naturtyper innen 2010. En egen kampanje "Countdown 2010" ble lansert for å holde oppmerksomheten oppe i perioden. Nå innrømmer FN at målet ikke ble nådd. Til tross for en rekke tiltak, blant annet nye verneområder, fortsetter tapet av arter og naturtyper i hurtig tempo. I tillegg til naturødeleggelsene utgjør klimaendringene en langsiktig trussel mot klodens myldrende mangfold.

Det internasjonale natur- mangfoldåret 2010

FN hadde planlagt at "naturmangfoldåret 2010" skulle bli en feiring av at ambisjonene fra 2002 var oppfylt. Nå blir året i stedet en påminnelse om at langt sterkere tiltak må iverksettes for å bremse tapet av arter og naturtyper. Markeringen skal foregå verden over, der hvert enkelt land skreddersyr sitt opplegg.

Naturmangfoldåret 2010 i Norge

EU og Norge vedtok etter Johannesburg-møtet en ambisjon om at tapet av biologisk mangfold skulle stanses innen 2010. Dette målet er langt fra nådd. Bare i Norge er nær 2000 arter truet. Riktignok har vi sett viktige bidrag de siste årene: Naturmang-

foldloven er vedtatt, Norge har koblet seg på det svenske artsprosjektet, og vi har fått en rekke nye nasjonalparker og verneområder i skog. Men langt sterkere grep må tas for å redde artenes leveområder. Det viktigste tiltaket på kort sikt er å øke skogvernet fra nåværende 1,7 til det anbefalte 4,6 prosent. Omtrent halvparten av de rødlistede artene er skogslevende.

Miljøverndepartementet, som har ansvaret for å gjennomføre naturmangfoldåret i Norge, satser på en blanding av informasjon og et bredt samfunnsengasjement. Man vil bruke året til å skape interesse for natur og oppmuntre til positive handlinger og tiltak. Her skal alle delta: alle sektorer og nivåer av myndigheter, frivillige organisasjoner, kunnskapsinstitusjoner, media, kulturliv og næringsliv. Det satses på en nasjonal naturdugnad.

Hva kan Naturvernfor- bundet og NOA bidra med?

Naturvernåret 1995 viste hvor avhengig staten er av frivillige organisasjoner for å få et budskap spredd. Det er viktig at Naturvernforbundet og NOA benytter året til å markedsføre sin kunnskap og sin pådriverfunksjon. Like viktig som å spre informasjon og inspirasjon til allmennheten, er det å presse sentrale myndigheter til å gjøre mer for å stoppe tapet av mangfoldet.

En konkret sak for NOA framover er å få bevart de kartlagte eventyrskogene, med hjemmel i den nye Markaloven. Disse naturperlene gir grunnlag for naturbetinget livskvalitet. Natur med rike opplevelseskvaliteter er en del av naturens mangfold! Disse utvalgte skogspartiene, ofte med gammel skog, kan også ha verdi som levested for sårbare arter.

Foto: Sigmund Hågvar

Eventyrskogene er en viktig del av det naturmangfoldet som bør bevares i Marka. De er grunnlag for naturbetinget livskvalitet. Her har vi dukket inn i Svartdalen i Østmarka.

Back to basic

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) 100 år i 2014

av Knut Frigaard, styreleder

Behov for endring av organisasjonen

”Tilbake til utgangspunktet” er et grep som næringslivet tyr til i vanskelige tider. Det innebærer å gå tilbake til virksomhetens grunnidé og rendyrke den. Det gjelder både aktiviteter og organisasjonsform. Det kan kanskje være fornuftig å prøve det i naturvernarbeidet òg.

For vanskelige tider er det, med alt for liten oppslutning om våre verdier og med sammenbruddet på klimamøtet i København i frisk erindring. Det er dessverre lite som tyder på at beslutningstakere i fremtiden vil legge mer vekt på naturvern, tvert om. Der hvor gode formål settes opp mot naturvern taper naturen. Og et moderne samfunn har mange gode formål; arbeidsplasser, boliger, statlig og kommunal infrastruktur, jordvern etc. Fellesskapets eiendom er særlig utsatt idet den er gratis for utbygger. Det er også vanskelig å se at det vil være politisk mulig å forene synspunktene til motpolene i klimaspørsmålet, idet det er en kamp om levestandard for utviklingslandene.

Dannelsen av landets første naturvernforening

Hva var så NOAs grunnidé? Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge, som vi het den gang, ble stiftet den 29. april 2014. Som den første naturvernforening i Norge. Vi har grunn til å være stolte av at initiativet og den drivende kraft for opprettelse

av en landsomfattende naturvernorganisasjon var NOAs forløper. Men hva var ”forretningssideen”?

Organiseringen den gang og idag

Den grunnleggende idé til organiseringen, som ble lagt frem av det senere styret i Østlandske kretsforening, var at det skulle dannes fem kretsforeninger i Norge, én for hver landsdel, med en landsforening som et rent samordningsorgan, en paraply, hvor kretsforeningenes formenn utgjorde styret. Denne organisasjonsform ble uttrykkelig fastslått. Det tok imidlertid tid før andre kretsforeninger var operative slik at en landsforening så ikke dagens lys før i oktober 1916. Nær to og et halvt år etter at Østlandske kretsforening hadde påbegynt sitt arbeid.

Ser vi på dagens organisasjon er den nokså forskjellig. Kretsforeningene er delt opp til fylkesforeninger og innflytelsen er redusert. Landsforeningen har fått andre medlemmer, Natur og Ungdom, med dobbelt representasjon på landsmøte i forhold til fylkesforeningene og fast plass i sentralstyret.

Økonomiske forhold den gang og nå

Stifterne fastslo at landsforeningens inntekter skulle være en kontigent fra kretsforeningene. I dag er det omvendt. Økonomistrømmen er lagt om fra at kretsforeningene betalte en kontigent

landsforeningen til at fylkesforeningene får deler av sine medlemmers kontigent fra landsforeningen og at så godt som alle statlige midler stopper i landsforeningens sentrale sekretariat. Sekretariatsbudsjettet i det siste år er på 40 millioner med en ansatt stab på ca 30 årsverk, mens fylkesforeningene til sammen deler ca to millioner kroner av medlemsinntekten. Det vil si at foreningene får beholde mindre enn 50 prosent av medlemsinntektene.

Desentralisert, landsomfattende og demokratisk?

Naturvernforbundet har altså gått fra å være en desentralisert, landsomfattende og demokratisk organisasjon til en sentralisert, udemokratisk (ingen sammenheng mellom medlemsstørrelse og innflytelse) organisasjon som er utvannet med andre medlemmer og som ledes av et stort sekretariat i Oslo.

Forretningssideen for virksomheten den gang og nå

Det går frem av de eldste årsberetninger for Østlandske kretsforening at foreningen la vekt på et nært samarbeid med myndighetene og private, og stilte sine medlemmers kompetanse til disposisjon for myndighetene. Det fremgår av den eldste medlemslisten at foreningen disponerte omfattende kompetanse i kraft av medlemmenes yrker, blant annet statsminister, riksantikvar, veidirektør, etc.

Det går videre frem av de gamle protokoller at Østlandske kretsforening i det første året fremmet fredningsforslag og fikk vernet, ved kgl. res. 6. november 1914 og 3. desember 1914, to arter. Den første var tistelarten, *Onopordium Acanthium* L. i Hvalers herred og den andre eiken "Den gamle mester" i Krøsherred.

I dag må man kunne si at hverken medlemmenes posisjon eller samarbeidstanken med offentlig myndighet er like fremtredende. De tillitsvalgte har fått en mer tilbaketrukket rolle. Det er vanskelig å tenke seg at et sekretariat kan gi samme faglig miljø og dermed kompetanse og innflytelse som medlemsmassen med sin yrkesfaglige bakgrunn. Konstruktive forslag synes for en stor del byttet ut med uforpliktende kritiske resolusjoner og hyppige kommentarer eller synsing til myndighetenes og privates forslag og handlinger.

Landsforeningens sekretariat og de ansatte der har en avgjørende rolle i organisasjonen. Det er sekretariatet og ikke sentralstyret som fremmer innstillinger til landsmøtet og landsstyret, og leder landsmøtets forhandlinger. Sekretariatet er både faglig og administrativt premissleverandør for fylkeslagene.

I dag kan det derfor være mer uklart om fylkeslagene leder arbeidet faglig og administrativt innen sine områder. Det er i alle fall klart at sekretariatet tar faglige og administrative initiativ i enkelte fylker, og til dels konkurrerer med fylkeslagene på deres område.

En ny giv for naturvern- arbeidet i Norge

NOA mener at situasjonen er dramatisk og krever en ny visjon for organiseringen av Naturvernforbundet. Det er å gjeninnføre en desentralisert demokratisk, landsdekkende og medlemsfundamentert organisering altså – back to basic – tilbake til utgangspunktet. Det vil gi sterke landsdelsfor- eninger som vil – av sekretariatets nåværende 30 årsverk kunne få opptil seks heltidsstillinger – lede arbeidet i sitt distrikt med bedre kontakt med befolkningen og lokale beslutningstakere enn et sentralt sekretariat i Oslo.

NOA mener også at situasjonen krever en ny måte å fremme vårt budskap gjennom tillitsvalgte som i større grad enn nå legger vekt på det positive og en erkjennelse at samfunnet har mange gode formål som skal løses og at naturvern er ett av dem.

Disse initiativ som er foreslått på

landsmøtet i Bergen 2009 og i landsstyret etter det, har falt på stengrunn. Sist under vedtakelsen av budsjettet for sekretariatet var det bare NOA som stemte mot den nåværende fordeling. Hva kan grunnen være til det?

NOAs posisjon

NOAs område omfatter i dag ca en fjerdedel av Norges befolkning, og tredjeparten av Naturvernforbundets medlemsmasse. Befolkningsandelen kan øke til 30 prosent i fremtiden. Det betyr igjen at NOAs situasjon på grunn av størrelsen alene er spesiell. I tillegg kommer at Oslo og Akershus er Norges største pressområde hvor behovet for arbeidsplasser og boliger og dermed tomtegrunn er størst. Det betyr at alle utfordringer naturen har i Norge gjerne først kommer til syne her – og det stiller helt spesielle krav til kapasitet "for å verne naturen og sikre livsmiljøer slik at menneskelig virksomhet ikke overstiger tålegrenser i naturen." Altså en situasjon ganske lik det den var for 100 år siden, med det samme ansvar for NOA som den gang.

NOA vil i tiden frem til sitt 100 års jubileet legge vekt på den visjonen som lå til grunn for vår stiftelse, så vel organisatorisk som faglig.

Naturmangfoldåret – hva skjer i NOA?

Årsmøtet 24. mars	Årsmøteforedrag: Natur i byen (Tine Halvorsen Thorén)
7. april	Onsdagsforum: Naturmangfoldsbevaring – de største utfordringene
Ettermiddag i mai	Vandring: Biologisk mangfold i byen (Signe Nyhuus)
Lørdag 29. mai	Dagsseminar om naturmangfoldloven og miljøinformasjonsloven
Ettermiddag i juni	Vandring/båttur: Biologisk mangfold på øyene og i Oslogryta
August	Temautgave av Grevlingen om biologisk mangfold
Ettermiddag i august	Vandring: Biologisk mangfold i kulturlandskapet (Hanne Sickle)
Helg i september	Vandring: Biologisk mangfold i skog. Finnerudseter
Lørdag i oktober	Dagsseminar om Plan- og bygningsloven
Ettermiddag i november	Bevaring av naturmangfold i et filosofisk perspektiv (Vetlesen)
Ettermiddag i desember	Bevaring av naturmangfold – hva nå? (Heidi Sørensen, MD)

NOA først ut med verneforslag etter markaloven

av Gjermund Andersen

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) leverte 25. november 2009 forslag om vern av tolv områder i Marka til statssekretær i Miljøverndepartementet, Heidi Sørensen. Hjemmelen for forslaget finnes i Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) og denne lovs paragraf 11 om særskilt vern av friluftsområder, en hjemmel NOA har kjempet i flere tiår for å få på plass.

De tolv foreslåtte områdene utgjør alle svært verneverdige områder ut fra sine opplevelsesverdier. Områdene er i hovedsak eldre skoger, rester etter plukkhogstskogbruket. Vi finner stor variasjon og mangfold i terreng, vegetasjon og skogens "romstørrelse". Områdene framstår som særpregete, spennende og trolske. Forekomster av myrer, vann, vassdrag og kulturminner bidrar sterkt til å gjøre områdene spesielt attraktive for friluftsliv, det samme gjør den lett framkommelige skogstrukturen.

Verneforslaget er bare en smakebit av eventyrskogene, det vi rakk å dokumentere i 2009. En rekke av eventyrskogene som NOA har registrert innehar disse typene kvaliteter, og NOA tar sikte på å fremme forslag om vern av flere eventyrskoger i tiden som kommer. I mellomtiden består jobben i å holde oppsyn med hogster og andre inngrep, slik at vi unngår ødeleggelser som i Øskjevallsbrenna.

Områdenes verdier er kartlagt

gjennom NOAs registrering av eventyrskoger, og supplert med særskilt dokumentasjon i forbindelse med utarbeidelse av dette verneforslaget. Tilsammen utgjør de tolv områdene ca 15.000 dekar totalareal.

Prosessen videre er noe usikker, i og med at verneforslaget er det første i sitt slag. Myndighet etter loven tilligger Fylkesmannen i Oslo og Akershus, mens Miljøverndepartementet er øverste forvaltningsorgan. I hjemmelen ligger muligheter for regelrett fredning, men også for en vesentlig mer nyansert skogskjøtsel enn det som er vanlig, som kan ivareta områdenes karakter. I NOAs verneforslag ligger det mange lavproduktive områder som vil opprettholde sin karakter uten noen særlig skjøtsel, men også delområder, der skjøtsel i form av plukkhogst vil kunne opprettholde verneverdiene. For områder som skal vernes vil det bli utarbeidet egne skjøtelsesplaner for å sikre at verdiene ikke går tapt.

Da områdenes kvalitet lett kan

ødelegges, har NOA bedt om at områdene underlegges en midlertidig beskyttelse mens forslagene behandles, jfr. Markalovens § 11, 2. avsnitt.

NOA takker alle som har medvirket til eventyrskogregistreringene og til denne verneplanen. Utallige timer er lagt ned i felt, bak kameraet, i kartarbeid, skrivning og redigering. Uten denne uslitelige innsatsviljen ville Marka vært fattigere.

Følgende områder inngår i forslaget:

Langvassbrenna i Jevnaker, Spålsberget i Ringerike, Kjerringkollen i Ringerike, Velohøgda i Ringerike, Haklomana i Oslo, Kobberhaugen i Oslo (kjerneområdet), Vindernhøgda – Dølerudhøgda i Oslo, Svartdalen i Oslo, Nordre Langvann – Griseputten i Nittedal og Oslo, Trollvann – Grefsenkollen i Oslo, Småvasslia – Verkensmosan – Blåfjell i Asker og Spikkestad og Øskjevallsbrenna – Bukkelia i Hole.

GRØNT DIKT

Jeg kjenner vel Skogen, jeg er dens Søn,
den vil ikke nækte min ringe Bøn
at sovne tilslut paa dens Tue.
Saa gir jeg igjen, uden Taler og Styr
mit store Kadaver til alle dens Dyr,
til Kraake, Rotte og Flue.

Det andre av seks vers i diktet Gravferd fra 1904 av Knut Hamsun. Utvalgt av en som stundom fantaserer om en gang om lenge å bli mat for fjellreven, og at venner deretter finner de renskrapte ben og begraver dem til salmesang.

Nå starter slaget om skogene

I november foreslo Naturvernforbundet vern av tolv verdifulle eventyrskoger etter Markaloven. I vinter har Viken skogeierforening organisert hogst hos fire skogeiere i ett av områdene, og har systematisk ødelagt områdets sammenhengende karakter. Det er også gjennomført flere hogster i høst, og flere er planlagt. Dermed er ett av Markas mest opplevelsesrike områder blitt påført stor skade i ren sabotasje.

Øskjevallsbrenna på Krokskogen var ett av områdene NOA foreslo fredet i november. Da vi fryktet hogstinnngrep, ba vi Miljøverndepartementet og Fylkesmannen om at områdene skulle underlegges midlertidig vern. Det har ikke skjedd, og resultatet er sannsynligvis at ett av Markas mest verdifulle områder er sterkt forringet.

- Dette er utrolig provoserende. Regjeringen, med tilslutning fra Stortinget, har sagt at all næringsvirksomhet i Marka er underlagt hensynet til friluftsliv og naturopplevelse, og så gjennomfører Viken skogeierforening de verste hogstene på mange år. Med så lite igjen av virkelig spennende gammelskog er dette av de mest alvorlige inngrepene på flere år, sier Gjermund Andersen, daglig leder i NOA.

NOA har de siste syv årene registrert restene av de mest opplevelsesrike områdene i Marka – "eventyrskogene". For det er bare rester det dreier seg om. Et intenst industriskogbruk har omformet det meste av skogen i Marka til mer ensartede, kjedelige skoger. Bare en tidel er fortsatt variert gammel naturskog. Det er blant disse de siste "eventyrskogene" finnes. Og det er her Viken skogeierforening setter inn støtet for å

forhindre at disse godbitene skal sikres for framtidige generasjoner av Markabrukere.

- Situasjonen er dramatisk, og mye verre i Marka enn i resten av landets skoger. Skal friluftslivet og naturopplevelsen prioriteres i Marka må vi få en umiddelbar slutt på hogst av den virkelig gamle skogen. Vi må bort fra industriskogbruken og over til et mer nyansert skogbruk, sier Andersen. For å forhindre ødeleggelse av de beste områdene, må alle eventyrskogene underlegges midlertidig vern, så det kan startes et planmessig vernearbeid. Dersom hogstene fortsetter er

vi tilbake til konfliktene på 80- og 90-tallet, da naturvernerne aksjonerte mot de mest miljøskadelige hogstene.

Et hovedproblem med forvaltningen av Marka er at skogen her tillates drevet som om det dreier seg om avsidesliggende områder, og ikke nærområde for en firedel av landets befolkning. Alle undersøkelser viser at folk liker den gamle skogen best, likevel er skogeierne i ferd med å fjerne nettopp denne skogen. Også etter at vi har fått en egen Markalov.

Bygdøy – NOAs verneforslag får gjennomslag

av Gjermund Andersen

I 2002 foreslo NOA og Norsk Botanisk Forening (NBF) at Bygdøy måtte vernes som "bynasjonalpark". Vi presenterte idéen for Byrådsleder Lae og fikk midler til et prosjekt. I 2004 la vi fram vårt forslag til vern og forvaltning av Kongsgården og arealene i tilknytning til Folkemuseet. At forslaget vakte interesse, framgår av faksimilen fra Aftenpostens lederartikkel.

Siden har ikke mindre enn tre offentlige instanser kjempet om hvem som skulle få vernet Bygdøy. Direktoratet for Naturforvaltning har arbeidet med en verneplan for naturområder i tilknytning til Oslofjorden, som omfattet store områder på Bygdøy. Riksantikvaren har utarbeidet et forslag til områdefredning etter Kulturvernloven, som gjennom prosessen er samordnet med naturverninteressene. Oslo

kommune har kjørt et separat løp med en egen reguleringsplan for området. I disse dager behandles forslagene politisk.

Alle forslagene medfører sikring av Kongsgården og restene av Folkeparkene på Bygdøy. Vi kan forvente en opprusting av tilrettelegging for friluftsbredning av området, samtidig som kulturminner og naturverdier får den nødvendige beskyttelsen. Den store utfordringen med å få begrenset bilbruken til de offentlige tilbudene er ennå ikke løst, men med en vernestatus vil kvalitativt annerledes løsninger lettere gjennomføres.

For NOA er det en stor seier at "alle" går inn for vern av Bygdøy, slik vi foreslo. Vi fikk ikke gjennomslag for en egen hjemmel for bynasjonalparker, men dersom Riksantikvarens forslag vedtas, ligger det konkrete resul-

tatet tett opp til våre ønsker. Kommunen ønsker primært at området reguleres etter Plan- og bygningsloven, som er et mye svakere verktøy for bevaring enn Naturmangfold- og Kulturvernlovene. Kommunen vil også re-

gulere inn en stor barnehage i en historisk viktig del av område, idrettsbane og ønsker å legitimere den ulovlig oppsatte, midlertidige ridehallen på Kongsgården. Ulempen med kommunal forvaltning er i hovedsak at

slik regulering kan oppheves etter hvert som nye kommunestyre overtar. Fredning etter lov medfører varig vern. Uansett resultat: En betydelig bymiljø-seier for NBF og NOA!

Tryvannstårnet og Thomas Heftyes testamente

av Knut Frigaard

NOA skrev i 2009 til Oslo kommune og ba om at det området på to mål som Christiania kommune i 1886 fikk av Thomas J. Heftye på Tryvannshøyden som en testamenterisk gave ble identifisert og markert. Foranledningen var at dette område, som har betydelig historisk interesse, står i ferd med å bli privatisert, i forbindelse med de forskjellige forslag til kommersiell utnyttelse av området som foreligger for Tryvannsåsen.

Området oppgis i testamentet til to mål omkring det utsiktstårn han hadde latt bygge med pålegg om bruk til: "Almenhedens benyttelse som udflugtsted". Veirett for allmennheten fra byen fulgte også med.

Senere, i 1889, kjøpte som kjent kommunen Frogner, Holmen og Frøn skoger (Trevollskogene) av Heftyes dødsbo for en lavere pris enn datidens eiendomsspekulanter tilbød boet.

Utsiktstårnet som fulgte med gaven var nummer to i rekken. Det første ble bygget av Thomas Heftye i 1867. Han bygget også det andre i 1883 (gaven) som ble revet i 1923. Det tredje tårnet ble

bygget i 1934 og revet i 1962, da det fjerde og fremdeles stående tårn stod ferdig.

Pågående regulering

Oslo kommune var positive til forslaget om identifisering og markering, men hadde ikke oversikt over hvor gaven lå i terrenget. Både Friluftsetaten og Byantikvaren lovet imidlertid å støtte forslaget hvis NOA kunne finne nøyaktig beliggenhet. NOA rettet deretter en rekke forespørsler til forskjellige offentlige og private instanser og lykkes til slutt. Norges Geografiske oppmåling kunne hjelpe. NOA har i sin høringsuttalelse til foreliggende reguleringsforslag tatt opp samme sak, uten foreløpig å ha blitt hørt. NOA påpeker at nettopp dette området er blitt gitt Oslo kommune på en helt klar forutsetning om at området ikke kommersialiseres, men tvert om står gratis til disposisjon for byens befolkning. Området har spilt en avgjørende rolle i generasjoner av Oslo borgeres holdning til friluftsliv og skisport. All anstendighet tilsier at giverens formål med gaven respekteres.

Foto til Markakalenderen 2011?

NOA ønsker å komme tidlig i gang med å produsere og selge Markakalenderen for 2011, slik at vi kan få økt salget. Den største utfordringen er å få inn bilder i tilstrekkelig antall og av god kvalitet. Vi vil gjerne ha DIN hjelp!

Bildene må være høyoppløste digitale bilder eller lysbilder. Et kalenderbilde skal vise en hel måned. Det bør være motiver som kan gjenkjennes i Marka. Med eller uten mennesker. Gjerne overgangen fra vinter til vår, sein høst (november). Knall skibilder ute i terrenget er ønsket! Vi kan også godt ha med noen bilder fra grønne korridorer fra byen og ut i Marka.

Vi må ha bildene innen 1. mai! Send gjerne en redusert fil (f. eks. jpg-format) per e-post til noa@noa.no, så kommer vi tilbake og ber om høykvalitetsfiler/råfiler for de aktuelle bildene. Ring eventuelt Gjermund på 22 38 35 20.

Norges Naturvernforbund inviterer

Miljøfestival i Lofoten fra 5. til 8. august i vakre omgivelser. Da diskuteres politisk naturvernarbeid og oljevirksomhet.

Øyene i fjorden

– svært truede friområder

Nest Marka er det ikke mange friområder som er så kjære for hele byens befolkning som øyene i indre del av Oslofjorden. Truslene er størst på tre av dem. Mye kan gå tapt i det spillet som nå foregår. Vi har konsultert ekspertisen og bringer her en fylldig redegjørelse.

Øyene Bleikøya, Lindøya og Nakholmen er perler i Oslofjorden, som nå er regulert til friområder. Historisk tilhørte de Hovedøya kloster fra 1147 til reformasjonen i 1537. Fra den tid til atskillelsen fra Danmark tilhørte de kongen i København som krongods, og fra 1821 tilhørte de den norske stat. Den 15. april 1823 ble det vedtatt ved kongelig resolusjon at Bleikøya, Nakholmen, Gressholmen, Rambergøya, Heggholmen og Lindøya skulle unntas fra realisasjon (salg) etter lov av 20. august 1821. Dette fordi det offentlige av hensyn til øyenes fremtidige utnyttelse har forbeholdt seg disposisjonsretten over dem. Takk til fremsynte politikere!

Øyene ble festet bort til de som var brukere i 1823, blant andre Gulbrandsen-familien på Bleikøya og Gløersen-familien på Lindøya. I de neste hundre årene ble det utskilt et 20-talls festetomter, vesentlig for villatomter. På begynnelsen av 1920-tallet bestemte Landbruksdepartementet

at deler av øyene skulle legges ut til hyttetomter for barnerike arbeiderfamilier.

Mange av dem som fikk bygge hytter på øyene hadde tidligere teltet der. De fikk nå punktbeste for oppsetting av hytte for en tier i årsavgift. Riktignok var betingelsen at hytta måtte fjernes uten omkostninger for det offentlige, hvis Staten skulle trenge øyene til annet formål. Det ble satt opp nær 600 hytter på øyene i tillegg til de husene som sto der fra før.

I denne byggeperioden ble det også anlagt veier, bygd badeanlegg, lekeplasser, krocketbane, toalettanlegg osv. – alt på dugnad. Siden den gang er tillatt størrelse på hyttene økt noen ganger, og det har også vært byggeforbud. Det siste ble opphevet på 1970-tallet, og da ble det både reparert og bygd nytt i betydelig grad. For å få bedre forutsigbarhet når man ville bygge nytt eller påkoste hyttene, var det sterkt ønskelig med lengre festetid for punktfestene. Fra 1. januar 1981 ga Staten nye

festekontrakter med festetid – først på 40 år, og deretter rett til fornyelse hvert femte år.

Disse tre øyene, Lindøya, Nakholmen og Bleikøya, ble sikret som friareal ved reguleringsplan S-2223, stadfestet av bystyret 20. april 1977. Etter dette krevde bygningrådet i Oslo at alle som fikk byggetillatelse skulle tinglyse rivningsplikten da byggetillatelsene var gitt ifølge midlertidig unntak fra reguleringsplanen. I kommunedelplanen for fjorden og fjordområdet, vedtatt av bystyret 19. juni 1991, heter det i retningslinjene, sitat: "Hyttebebyggelsen på Lindøya, Nakholmen og Bleikøya opprettholdes som i dag.", og i begrunnelsen heter det, sitat: "Hensikten med reguleringsplanen er å sikre øyenes grønne karakter med både friluftsområder og hyttebebyggelse." I 1997 ble det besluttet å lage en ny reguleringsplan for øyene.

I februar 1998 sendte Plan- og bygningsetaten (PBE) et forslag til reguleringsplan til velstyrene, Fyl-

kesmannen og alle berørte etater til uttalelse. PBE utarbeidet deretter et forslag til en ny reguleringsplan med høringsfrist 20. juni 1999. Dette var et godt akseptabelt reguleringsforslag. Hyttene på punkt feste var regulert til bevaring, det vil si sikret mot nedrivning og uønskede endringer. De utskilte tomtene som omfattet strandsoner hadde avstått strandsonen som ble regulert til spesialområde-friluftsområde. Det vil si at fri ferdsel i strandsonen var sikret for alle.

Forslaget ble dessverre ikke vedtatt til tross for at verken fellesstyret for øyene eller de kommunale etatene hadde vesentlige innvendinger. Nå ble det utarbeidet et nytt forslag til reguleringsplan som ble sendt til politisk behandling i juni 2003. Dette forslaget var ikke sendt til offentlig høring, og fellesstyret for øyene påpekte at forslaget var så forandret fra det som var til høring i 1999 at det måtte legges ut på nytt. Forslaget ble sendt tilbake til PBE. Det ble spesielt pekt på å etablere bestemmelser som regulerer vedlikehold og utvikling (!) av hyttene. Etter dette ble enda et forslag til reguleringsbestemmelser for de tre øyene lagt frem til nytt offentlig ettersyn 5. november 2004. Dette forslaget tok godt vare på allmennhetens interesser, men man påpekte at tiltak som går ut over eksisterende hytters 'fotavtrykk' (grunnmur e.l.) vil være i strid med retningslinjene for reguleringsforslaget, regulering til spesialområde bevaring-friluftsområde. Dette forslaget gikk fellesstyret sterkt imot.

Kort fortalt: Etter møter med byråden (Grete Horntvet) ble forslaget forkastet, og 26. mai 2006 returnert til PBE, som ble bedt om å utarbeide et nytt forslag. Byråden ga følgende føringer for det

nye forslaget: Hyttene reguleres til byggeområde-fritidsbebyggelse i en firkant som avgrenses én meter utenfor hytteveggene – en hytte på 5x5 meter fikk dermed nær dobbelt størrelse, fra 25 til 49 kvadratmeter. Det tillates også på vilkår anlagt felles avløpsanlegg og vann inn til hyttene.

Vann- og avløpsetaten (VAV) hadde utredet dette for byrådsavdelingen og påpekt at de estetiske konsekvensene av et slikt forslag ikke var vurdert, men påpekte at terrenginngrepene ved fremføring av ledningen ville måtte bli betydelige!

Etter dette kom PBE med reguleringsforslag i to alternativer utlagt med høringsfrist 15. juni 2008. Det ene var likt forslaget fra 5. november 2004, det andre var byrådets 'bestillingsverk' som alternativ 2.

NOA hadde ingen vesentlige innvendinger mot alternativ 1, men fant alternativ 2 uakseptabelt.

Hvis PBE nå skal utarbeide enda et nytt reguleringsforslag som regulerer inn 600 byggeplasser i et regulert friområde på linje med Marka, må vi mobilisere alle natur- og miljøvernere mot planene.

Øyene med sin gamle bebyggelse, hytter og fredete skogs- og strandområder er en kulturverdi som bør bevares. Så langt er vi enige, men ikke lenger. Nå er det tolv år siden den første reguleringsplanen ble fremlagt, og formålet 'bevaring' synes å være endret til 'utvikling'. Enda verre er det at mange hytteeiere har tatt denne utviklingen på forskudd. PBE har hundrevis av ulovlighetssaker på øyene til behandling. Verst er det på Lindøya. Vi nevner oppføring av påbygg, annekser, bodere, verandaer, terrasser, støttemurer og brygger på statens grunn regulert til friområde uten tillatelse. PBE har ingen sanksjonsmyndighet i slike saker, den ligger hos Staten som grunneier, og er nedfelt i festekontrakten mellom hytteeier og grunneier.

Konklusjon: Det må kreves at Staten legger vekk dette reguleringsarbeidet inntil ulovlighetene er fjernet, så vi vet hva som blir regulert til bevaring. Staten bør ta et fastere grep om eierskapet og oppfølging av reglementene for disse øyene, så de ikke går tapt som bevaringsverdig friområde for hele byens befolkning.

Tur-, møte og festgruppe

Liker du å gå på tur? Organisere kveldsmøter eller seminarer? Arrangere fest? Synes du det er morsomt med praktiske oppgaver i tilknytning til slike arrangementer? Kunne du ha lyst til å være med og dra igang et bedre medlemstilbud i NOA? Ikke nødvendigvis gjøre hele jobben selv, men være med å organisere en virksomhet som gjør at medlemmene kan møtes rundt meningsfull aktivitet?

NOA ønsker å arrangere turer til flott natur, møter om spennende tema, Onsdagsforum – en fast møteserie om viktige temaer for naturvernet, og ikke minst: Vi ønsker fester og andre sammenkomster der nye ideer kan klekkes i hyggelig lag. Kort og godt: Vi ønsker å skape liv rundt naturvernet og NOA – og trenger DEG!

Ta kontakt med Catrine eller Gjermund på 2238 3520 (kl 10–13) eller på e-post: noa@noa.no

Tryvannsgrana – kongen av Nordmarka

av Anders Often

Dette gedigne grantreet vokser i Oslo kommune, rett nord for Holmenkollen, ikke langt fra Tryvannskleiva og skogsbilveien like nedenfor. Likevel har nok mange sust forbi kjempen uten å se den – eller favne den.

Voksestedet er nordvendt småbregnegranskog på sørsiden av Tryvann, ca 30 meter opp fra vannet, og mellom stien langs Tryvann og en brei skitrasé (NMWG9334,5218; 405 m o.h.). Treet er omkring 40 meter høyt og rager over den omliggende skogen som er tynn og rett. Dette er ungran som har vokst opp etter flatehogst ca 1965. Tryvannsgrana ble da satt igjen, ifølge Dag Svalastog.

Omkrets av stammen 20 cm over bakken er 480 cm, målt i oktober 2007 ved Anders Often og Dag Svalastog. Treet har brettrotter og kantete stamme. I 1,3 meters høyde er omkretsen 360 cm. Ovenfor den nedre, fortykkede delen smalner stammen langsomt videre oppover helt til treet rager høyt over dem omliggende ungsbogen. Tryvannsgrana er derfor utsatt for vindslit, noe den forholdsvis lubne toppen bærer preg av.

Treet har trolig knapt vokst i høyden på mange år, bare gradvis fått kraftigere stamme og mer og mer avrundet topp. Det har i dag en særegen form, ganske annerledes enn det vanlige, slanke og temmelig spisse og glisne grantre. Tryvannsgrana minner ikke om fjellgran, men kan heller kalles en egenartet lavlandskjempe. Greinene er sterkt nedhengende, spesielt på nedre del. Det er mange svartspetthull. Treet er helt sikkert hult. Det er

ikke mulig å fastslå alder, men et råtips av Dag Svalastog er mellom 200 og 250 år. Ved stien er det satt opp en informasjonstavle. Her står det:

”TRYVANNSGRANA: En høststorm i 1930 blåste det ned ca 7000 m³ trær i området rundt Tryvann. Den gamle peisestua på Tryvannsstua ble bygget av vindfalltømmeret. Tryvannsgrana står igjen som et minne om stormen og at Oslo kommune kjøpte Frognerseteren i 1889. Treets høyde er 40 m. Alderen er 200 år og volumet er 10 m³. Skog- og friluftsetaten.”

Foto: Anders Often

Selv armene til Dag Svalastog blir for korte når de skal favne rundt granleggen.

Ta en tur innom Tryvannstua og se hvilke dimensjoner disse stokkene har! Tryvannsgrana kan også markere at Oslo kommune kjøpte Frognerseterskogene av Thomas Heftyes arvinger til senere stor glede for byens befolkning. Det kan også nevnes at vindfallet etter storstormen i 1930 var den direkte foranledning til at Tryvannskleiva ble anlagt.

De to største granene i vårt distrikt

Så vidt jeg kan forstå er det kun grantreet Goliat som i størrelse kan måle seg med Tryvannsgrana. Goliat vokser mellom Tangenkrysset i Setskog, Akershus og fylkesgrensa til Hedmark. Det er anslått å være fra 1770-årene. Treet har trolig vært omkring 47 meter høyt på det meste. Siden har vind og snø brukket toppen flere ganger, og det er i dag litt over 40 meter.

I 2005 ble denne grankjempen utsatt for hærverk. Vandaler gikk løs på treet Goliat med motorsag og skar dype hakk i stammen (se Romerikes Blad, nett). Treet lever fortsatt, men vil trolig dø i løpet av noen år. Men Tryvannsgrana er fortsatt vital, og det at den vokser nordvendt og i et forholdsvis stort søkk gjør at den er forholdsvis lite utsatt for vindkast selv om den rager høyt over omkringliggendeliggende skog. Den kan trolig ennå leve lenge. Takk til Dag Svalastog og Elisabeth Sjelvik som har fortalt om Tryvannsgrana og til Ketil Kohmann som har fortalt om hærverket på grantreet Goliat.

Foto: Anders Often

Tryvannsgrana rager høyt over ungsbogen.

NOAs utfordringer i Osloregionen

Et blick mot 2011-valget og 2014-jubileet vårt

av Johs. Oraug, styremedlem i NOA

Det var enklere for hundre år siden: Framsynte politikere i samspill med fremragende fagfolk sikret viktige naturområder for byens innbyggere både i vest (Frognerparken) og i øst (Ekebergjordene). I tillegg ble Park- og idrettsvesenet opprettet nettopp med tanke på å sikre barns lekearealer – enda bilen ikke tok én kvadratmeter parkeringsareal. Ball-lekene kunne utfoldes også i bygatene!

Byparker og grøntområder langs elvene skulle sikre turgåerne grønne korridorer ut i skogsnaturen som omkranset byen. Lys og ren luft og frodig bynatur var viktige elementer i kampen for bedre folkehelse.

Hundre år senere er det blitt vanskeligere å forsvare disse grøntområdene. Ti tusen nye innbyggere flytter inn til Osloregionen hvert år. Det er nettopp i de regulerte grøntområdene kommunene etablerer barnehager, skoler og sykehjem. Her er tomtene kommunale, det vil si "gratis"! Vi oppdager at politikere, fagfolk og idrettsorganisasjoner krever stadig større idrettsanlegg. Det er ikke lenger bare kontor- og industribygg og kjøpesentra som angriper naturen i byen! NOA skal overvåke denne situasjonen. Fram mot kommunevalget i 2011 må vi stille spørsmål:

Hvilke partier vil samarbeide med NOA om naturverdiene, mangfoldet og tilgangen til kyststiene og skogsmerkene? Har vi fagfolkene som gir oss fakta-

grunnlaget for en politisk diskusjon? Har vi de allianser som sikrer oss de nære naturområdene?

Nå handler det om mer enn folkehelsen. I dagens klimadebatt må NOA argumentere for naturens helse: Mangfoldet må utvikles, ikke bare avvikles! Vi vet at flatehogstene i Marka gir et negativt karbondioksid- (CO₂) -regnskap de første årene etter en hogst. Det er slett klimapolitikk å fortsette industri- og skogbruket. Plukkhogsten må lovfestes og sikres i reguleringsplaner.

Det er slett klimapolitikk å glemme alternative oppvarmingsmetoder i Osloregionen. Oljefyringen må erstattes med de rene energiløsningene. Rehabiliteringsprosjekter i gamle bydeler i for eksempel Canada gjør bydelene selvforsynte med varme fra jorden, og de håndterer sin egen søppel. Når får vi se slike planer i Oslo?

Det er slett klimapolitikk å opprettholde bilbruken i hovedstaden. Trikk og hydrogenbusser må erstatte biltransporten. Høyhastighetstogene er forutsetningen for distriktpolitikk, og vil langt på vei løse boligproblemet i hovedstaden.

Vil vi i 2011 få oppleve politikere som satser på Ren Energi til én million innbyggere, og satse like overbevisende som de satser på Holmenkollanlegget?

Allerede i 1970 årene sikret den franske presidenten Mitterrand kyststiene med et lovpåbud.

Han løste dermed dette spørsmålet over natten – uten kostbare krangler i rettsapparatet. Vil vi få se politikere med samme innsatsvilje for kyststien rundt Oslofjorden, eller får vi repetisjoner: Nye 30 millioner skatte kroner for 50 meter strandlinje på Huk?

Dette er bare noen av de temaene som NOA skal ha meninger og kunnskaper om. Da blir kommunevalgene i 2011 noe mer enn resultatene fra Københavnseminaret – eller hva mener du? NOA-styret trenger medlemmenes innspill.

Er det slik vi vil ha turveiene?

Foto: Karsten Sjøve Nilsen

Friluftsetaten gjør nå en formidabel innsats for turveiene, men noen av oss synes de enkelte steder blir vel forseggjorte – vi ville jo gjerne få følelsen av at vi var skikkelig ute i naturen. Her fra turvei D10 ved Fossumbekken nær Grorud jb-stasjon. Kunne det greid seg med to langsgående planker på kavler over denne sumpen?

Jørgen Stubbesitter

Svartedauen

Jeg fikk meg et par fine svømmeturer i Lauvtjern mellom regnbygene i sommer. Jensen var på hytta, så jeg lot være å stupe fra hans lille brygge, men det er flere fine plasser for det, grønne voller med svartbrente steinvegger. Bittelitt opprydding, så var det bra. "Ta med mer skrot ut av Marka, enn inn," sa de i OOT før i tiden. Det var så varmt at naboens puddeltispe Leika peste i solgløttene innimellom, og lot seg lokke til et meget forsiktig bad. Min kjære venn fra de mange rusleturer. Det er en av livets gleder, det å oppleve at et dyrevesen stoler på deg, og gir seg ut i det ukjente bare på ditt ord.

Fra sommerens lesning satt en formulering så det smalt, og sitter ennå. I lesverdige Si;D i Aftenposten. En sekstenåring etterlyser en ny svartedau for å justere antallet mennesker på kloden. Det er han og hans venner og venninder som nå skal bryne seg litt, og så overta styringen. Tenåringer tenker i absolutter.

Selvfølgelig har sekstenåringen rett – den samlede menneskehet i nord og syd, våre medskapninger og kloden ville ha det mye bedre om vi bare var halvparten så mange, og holdt oss på det nivået. Etter en svært turbulent overgang, ville det bli bedre. Problemet er bare om det heter at VI får det bedre, eller at DE får det bedre? Er jeg med videre, eller er jeg ikke med?

"Var nå det så forbanna lurt," sa Solan Gundersen da han var på pakketur til Peterkirken og hørte at Gud skapte mennesket den sjette dag. Solan forstår latin, men hva er god latin i dag? Vi hører av.

Sett og sakset

(– eller av julens lesning)

Bare amerikanerne?

Noen har regnet ut at en gjennomsnittlig amerikaner spiser kjøttprodukter tilsvarende 21.000 dyr i løpet av livet... Det snakkes mye om klimaendringer, men det blir knapt nevnt at kjøttproduksjon bidrar 40 prosent mer til global oppvarming enn all transport på jorden til sammen.

Fra Gabriel Moros anmeldelse av Jonathan Safran Foers bok *Eating Animals* i Morgenbladet 18.–23. desember 2009.

Et apropos til Bjørvika-omkampen

Hensikten med denne boken er å fremheve og begrunne arkitektens betydning som kunstart. Måtte det ikke være for sent!

Christian Norberg-Schulz i *Mellom himmel og jord*. En bok om steder og hus, Oslo 1978. (Den kom på tampen av arkitektens forrige redestid og forordet slutter med sitatet.)

Aktiv dødshjelp

Men om det å skulle tene pengar får styre alle miljøtiltak i VBL (Verdens Beste Land, red.anm.), vil vi framleis hamne utfor stupet. Å sikre overleving, natur og klima har ennå ikke forrang framfor økonomisk gevinst. Så langt tapar økologiske omsyn alltid for dei økonomiske i rike Vesten. Slik driv vi aktiv dødshjelp for kloden.

Sigrun Slaggard i *Dag og Tid* julaften 2009

Fjellstøtt

Norsk kultur har vært preget av antiurbane forestillinger, og venstresiden var ikke noe unntak. Man var skogens sønner og døtre, adopterte det som egentlig var en høyreideologi, nymantikken fra Fridtjof Nansen og Knut Hamsun, den sterke ensomme som med forakt vender det falske og overfladiske bylivet ryggen. Man er liksom turist i byen og menneske i skogen – ikke motsatt, slik man gjerne tenker i andre kulturer. Man har en tradisjon for at man ikke vil tre inn i kosmopolis, det overnasjonale, men heller stå utenfor...

... en drøm om den ene handlingen som skal løfte de fattige, gjøre alle sultne mette og løse alle verdensproblemer – i stedet for å tre inn i det pragmatiske, verdensborgerlige livet og virke der.

Idéhistorikeren Kjell Jacobsen intervjues i *Morgenbladet* 4.–10. desember 2009

LOKALLAG I NOA

Naturvernforbundet i Asker:	Arild Jansen, Pb 332, 1371 Asker, 66846814, ariljans@online.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Finn Otto Kvillum, Fossilveien 6E, 1346 Gjetlum, 67542375, 90579532, ott-kvil@online.no
Naturvernforbundet i Fet:	Liv Grøtvedt, Rovenveien 47, 1900 Fetsund, 63885210, 92097204, ligroetv@online.no
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Margareta Bondevik, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, gretetrond@online.no
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Kåre Homble, Sør-Kringler, 2030 Nannestad, 92696375, khomble@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Marit Frøystad, Myrullveien 4, 2150 Årnes, 63903193, 92463277, marifro@online.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schølberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66911437, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Nittedal:	Ivar Christensen, Lyngveien 9, 1482 Nittedal, naturvernittedal@yahoo.com
Naturvernforbundet i Oppegård:	Mariella Memo, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66802120, marimemo@online.no
Naturvernforbundet Oslo Nord:	Elin Tyse, Jutulveien 11, 0852 Oslo, 22690526, elintyse@c2i.net
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Eystein F. Husebye, Pb 3157 Elisenberg, 0208 Oslo, 22141513, ey-f-hus@online.no
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Elisabet Bolstad, Pb 27, 2001 Lillestrøm, 47623917, elisbo@gmail.com
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 64872806, gaupestein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Kristian Vahl Østbye, Uglevn 15, 1555 Son, 64950099, 23462127, kristian.ostbye@idr.oslo.kommune.no
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 98849397, helerk@start.no
Studentlaget i Ås:	Victoria Maria Kristiansen, victoria.kristiansen@student.umb.no
Østkanten Naturvernforbund:	Bodil Motzke, Lindbäckv. 23F, 1163 Oslo, 40497909, bodil.motzke@ubf.oslo.kommune.no
Oslo Studenlag av NU og NNV:	Jan Martin Andersen, jmanders@student.matnat.uio.no

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

AURSKOG-HØLAND: Yvonne Ødegaard, Nannestadgata 1, 2000 Lillestrøm **ENEBAKK:** Kjell Arild Ødegård, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakk, 47382810, tobjoelo@online.no **FROGN:** Sylvi Ofstad Samstag, Bادهusgaten 15, 1400 Drøbak, 64935943 **RÆLINGEN:** Tom Bengtson, Runiveien 15, 2005 Rælingen, 63839835, tbengt@broadpark.no **SØRUM:** Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63827933

En markant vandrer

Via observante venner i NOA har en kostelig bok latt seg oppspore. En åpenbart gladlynt vandrer (visstnok i motsetning til Bernhard Herre 20-30 år tidligere) har gjennom en periode på drøyt 20 år beskrevet sine fotturer i dagboksform. Han pretenderer ikke å være dikter, men i hans lettleste og nøkterne stil skinner begeistringen uvilkårlig igjennom. Han gikk sine turer fortrinnsvis i all ensomhet selv om kone og barn var i hans tanker – han begynte først å gå i Nordmarka i 40-årsalderen, da han flyttet inn til Kristiania fra Tønsberg.

Gustav Bruun (1822–1906) må ha vært en sprek fyr. "Gik fra Byen Kl. 4 EM. og kom til Bjørnsjødammen omtr. Kl. 8." Han bodde nede i Holbergs gate og gikk gjerne først inn til Sognsvann eller Maridalen før den egentlige markaturen inn til Kamphaug, Liggeren, Hakkloa, Bonna, Fyllingen, Sandungen begynte, en gang sågar til Mylla. Turene var mest dagsturer eller helgeturer på barmark, ikke på ski. Han fulgte stiene, men tok ofte lange strekninger skauleis. I senere år pralet han gjerne en trille, eller fór med trikken helt opp til Majorstuen, nær 70-åringen.

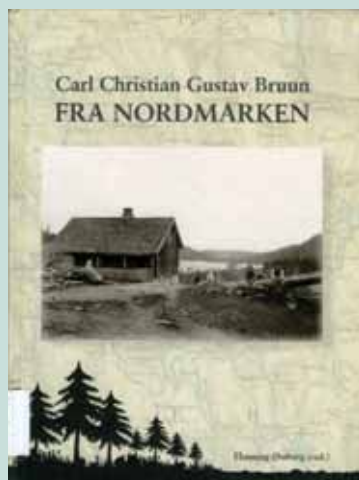

...hvor jeg bessaa det nye Udsigtstaarn, Besserudtaarnet.

Men vår venn skal ikke først og fremst gjenoppvekkes som spenstefenomen, men fordi teksten viser (som en NOA-leser vil like) en naturelsker med evne til å skildre stemninger og farger, frisk luft og fuglesang, utsyn og livet, dag som natt, på plassene. "... tog Veien opover til Skjærsjødammen. Klart, herlig Vaarveir, Fuglekoncert, Aarhanesolo." Han var ofte på Hakkloa og priste den tarvelige (dvs. enkle) kosten, tilberedt av den "grovmælte, men godslige" kona på gården. På Liggeren var han også gjensidig populær. "Festlig Indtog i Liggeren, Hundegjøen, Kaffe, Melkeringe, Festtaler, etc., etc." Hva han også lovpriste, var den særnorske holdning: "... og var saa heldig efterat have sagt farvel til Ulevoldssæteren, omtrent ingen Mennesker at træffe."

Det tjener Bibliofilklubben til stor heder at de håndskrevne tekstene i de utlånte stilebøkene, er transkribert og utgitt i bokform, og forsynt med mange og gode tids- og stedsrelevante fotografier. Man merker at de er bibliofile – glad i bøker.

En liten grevling har nok en gang hatt glede av Deichman – han leve!

Carl Christian Gustav Bruun
Fra Nordmarken
 Fotturer i Nordmarka og på Krokskogen 1867–1890
 Henning Østberg (red.)
 Bibliofilklubben 2008
 116 sider, farger hvor formålstjenlig
 ISBN 978-82-997118-2-1
 Utsalgspris trolig kr 298,- (notert med bylant i det lånte eksemplaret)

Returadresse:
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120
0461 Oslo

B

NORGE

P. P.

NOAs ÅRSMØTE 2010

Det innkalles med dette til NOAs årsmøte for 2010
onsdag 24. mars kl 18.30 i Miljøhuset G-9, konferansesenteret
(Grensen 9B, Oslo, helt innerst i gården).

Alle medlemmer av NOA er velkommen.

Saker til behandling:

1. Konstituering av årsmøtet
2. Årsberetning for 2009
3. Årsregnskap for 2009
4. Arbeidsprogram for 2010
5. Budsjett for 2010
6. Valg av styre, valgkomité, revisor
7. Eventuelle saker innkommet i henhold til NOAs vedtekter

Sakspapirene til årsmøtet legges ut på www.noa.no
senest 14 dager før årsmøtet, eller kan fås på kontoret.

Etter årsmøtet blir det foredrag – Natur i byen
ved professor Kine Halvorsen Thorén, UMB

VELKOMMEN!
Hilsen styret i NOA

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)